

STORTINGET

Innst. 515 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:240 S (2020–2021)

**Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Sivert Bjørnstad, Tor André Johnsen, Erlend
Wiborg, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å
tillate at personer over 16 år får selge alkohol- og
tobaksvarer**

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i alkoholloven, slik at personer over 16 år kan sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert alkoholsvak og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i tobakkskadeloven, slik at den tillater personer over 16 år å sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert tobaksvarer.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hilde Kristin Holtesmo, Ingvild Kjerkol, Hege Haukeland Liadal, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre,

Erlend Larsen, Mari Holm Lønseth, Sveinung Stensland og Camilla Strandskog, fra Fremskrittspartiet, Kari Kjønås Kjos og Morten Stordalen, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Nicholas Wilkinson, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Geir Jørgen Bekkevold, viser til forslagene i Dokument 8:240 S (2020–2021) om å tillate at personer over 16 år får selge alkohol- og tobaksvarer. Helse- og omsorgsminister Bent Høie har uttalt seg om forslagene i brev til komiteen av 29. april 2021. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Det har kommet inn to skriftlige innspill.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at representantforslaget har som formål å la 16-åringer selge produkter i butikk der aldersgrensen for å kjøpe er 18 år. Flertallet mener aldersgrensene for tobakk og øl, både til å nyte og til å selge, har en grei lovgivning i dag og ser ikke grunn for å endre loven. Både Handel og Kontor og Kreftforeningen har sendt skriftlig høringsvar og peker på viktigheten av å opprettholde dagens lovgivning. Flertallet støtter dette.

Flertallet støtter dermed ikke forslagene.

Flertallet stusser over at forslagsstillerne likestiller en 16-åring med en myndig person. Flertallet mener det er en grunn til at aldersgrensen for myndighetsalderen er satt der den er. Ved å gi en 16-åring samme ansvar som en som er myndig, risikerer man å pulverisere ansvaret som følger av å ha fått bevilling til å selge alkohol og tobakk.

Flertallet mener det ligger et stort ansvar hos arbeidsgiver som med dette vil skyves over på en ungdom,

16-åringen som ikke selv kan kjøpe alkohol eller tobakk. Flertallet samstemmer med forslagsstillerne i at det er viktig for ethvert arbeidsforhold at det er basert på tillit, og at også 16-åringen skal utøve oppgavene i tråd med det den er pålagt. Men det handler også om å gi oppgaver som står i et rimelig forhold til det man kan forvente av en 16-åring. Det inkluderende og gode arbeidslivet handler om å tilrettelegge for at det er plass til flere, og tilpasse oppgaver til evner og de muligheter den enkelte har til å ta ansvar. Den ansvarlige butikkeier vil ta dette innover seg og gi 16-åringen tillit i tråd med alderen, og på den måten bidra med opplæring og kunnskap som gir gode medarbeidere i mange år.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er i likhet med Handel og Kontor opptatt av å sikre hele, faste stillinger også i dagligvaresektoren som preges av mye timeansatte. Disse forslagene vil med all sannsynlighet øke antallet ufaglærte og gi enda flere deltidsansatte og timeansatte ekstrahjelpere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener noe av det viktigste politikere kan tilrettelegge for er å få folk ut i arbeid. Disse medlemmer viser til at arbeidsledigheten blant unge i dagens samfunn er relativt høy, og dagens generasjon er som oftest flere år eldre enn den forrige generasjonen var da de fikk sin første jobb. Disse medlemmer mener det er viktig å gi unge mennesker mulighet til å teste arbeidslivet.

Disse medlemmer mener at en av årsakene til at ikke flere under 18 år blir ansatt, er de strenge kravene og byråkratiet som medfølger ved ansettelse av personer under 18 år i en bedrift. Disse medlemmer peker på bestemmelsene i alkoholoven paragraf § 1-5 og tobakkskadeloven § 17. Fra alkoholoven:

«Den som selger, utleverer eller skjenker alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2, må ha fylt 18 år. Dette gjelder likevel ikke ved salg av alkoholsvak drikk når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.»

Disse medlemmer viser til at en liknende lov slår inn for salg av tobakk. Tobakkskadeloven § 17 sier at

«Salg av tobakksvarer til forbruker kan bare foretas av personer over 18 år. Det samme gjelder salg av tobakksimitasjoner, tobakksurrogater og røykeutstyr. Dette gjelder likevel ikke hvis en person over 18 år har daglig tilsyn med salget.»

Disse medlemmer mener at disse lovene fører til at det blir tungvint og lite attraktivt å ansette mennesker under 18 år i butikk. Loven er der for å hindre personer under 18 år fra å selge alkohol og tobakk til andre

personer under 18 år, samt redusere påvirkning, og hindre at personer under 18 år konsumerer alkohol og/eller tobakk.

Disse medlemmer mener loven virker mot sin hensikt. Personer under 18 år kan bli satt som ansvarlige til å fylle på og bestille inn de samme varene for bedriften de er ansatt i, men får altså ikke selge dem til kunden. Disse medlemmer mener at man må ha tillit til at personer bedrifter velger å ansette, utfører sin oppgave slik de skal. Det er uansett arbeidsgiver som er ansvarlig for at butikken ikke selger produkter kunder ikke har lov til å kjøpe. Dette uavhengig av om den enkelte ansatte er 16, 18, 30 eller 60 år gammel.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i alkoholoven, slik at personer over 16 år kan sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert alkoholsvak og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i tobakkskadeloven, slik at den tillater personer over 16 år å sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert tobakksvarer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i alkoholoven, slik at personer over 16 år kan sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert alkoholsvak og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i tobakkskadeloven, slik at den tillater personer over 16 år å sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert tobakksvarer.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:240 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Tor André Johnsen, Erlend Wiborg, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om å tillate at personer over 16 år får selge alkohol- og tobakksvarer – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 20. mai 2021

Geir Jørgen Bekkevold

leder

Hege Haukeland Liadal

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
21/1904-

Dato
29. april 2021

Dokument 8:240 S (2020-2021) - Representantforslag om å tillate at personer over 16 år får selge alkohol- og tobakksvarer

Jeg viser til brev av 19. april 2021 fra Stortingets helse- og omsorgskomite hvor det bes om min uttalelse til Dokument 8:240 S (2020-2021) - Representantforslag om å tillate at personer over 16 år får selge alkohol- og tobakksvarer.

Representantforslaget lyder som følger:

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i alkoholloven, slik at personer over 16 år kan sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert alkoholsvak og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2.*
- 2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i tobakksskadeloven, slik at den tillater personer over 16 år å sitte i kassen i dagligvarebutikker og ekspedere hele varesortimentet som selges i butikkene, inkludert tobakksvarer.*

Forslagsstillerne begrunner forslagene i hensynet til å gi unge muligheten til å prøve seg i arbeidslivet før de fyller 18 år.

Tobakksskadeloven § 17 bestemmer at salg av tobakksvarer til forbruker bare kan foretas av personer over 18 år. Dette gjelder likevel ikke hvis en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. At en person over 18 år må ha daglig tilsyn, innebærer at denne personen må være innom salgsstedet i løpet av åpningstiden. Det er altså ikke krav om at den som har tilsyn er til stede til enhver tid. Tilsynspersonen må imidlertid sørge for at selgere under 18 år gjøres kjent med aldergrensen for kjøp og at det skal kreves at kjøper fremviser legitimasjon i tilstilfeller.

Når det gjelder alkohol, fastslår alkoholloven § 1-5 tredje ledd første punktum at den som selger, utleverer eller skjenker alkoholsvak drikk og alkoholholdig drikk gruppe 1 og 2, må ha fylt 18 år. Siden alkoholholdig drikk gruppe 2 faller inn under Vinmonopolets enerett til salg, er det i praksis bare alkoholholdig drikk gruppe 1 som kan selges av personer som har fylt 18 år i dagligvarebutikker.

Det følger av alkoholloven § 1-5 tredje ledd andre punktum at aldersgrensen ikke gjelder ved salg av alkoholsvak drikk når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. Som for tobakkvarer, innebærer dette at tilsynspersonen må være innom salgsstedet i løpet av åpningstiden.

Slik unntak gjelder ikke for salg av alkoholholdig drikk gruppe 1. Det betyr at som hovedregel kan bare personer som tilfredsstiller aldersgrensen selge denne typen alkoholholdig drikk. Aldersgrensen er likevel ikke til hinder for at bevillingshaver kan ansette personer under 18 år. Det er utelukkende krav om at ansatte under 18 år ikke er involvert i selve omsetningen av den alkoholholdige drikken. Bakgrunnen for denne regelen er betraktninger om at personer som har befatning med alkohol selv må selv være over aldersgrensen som gjelder for kjøp av varen.¹ Etter mitt syn er dette en godt begrunnet regel som bidrar til at omsetningen og befatningen med varen skjer på en betryggende måte. Jeg mener at dette også er best i tråd med alkohollovens overordnede formål, nemlig å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Jeg vil legge til at det er gjort unntak fra hovedregelen om aldersgrense for mindreårige lærlinger og lære kandidater, jf. opplæringslova § 4-1. Disse kan på visse vilkår få adgang til å selge, utlevere eller skjenke alkoholholdig drikk, jf. alkoholforskriften § 2-3 andre ledd, jf. alkoholloven § 1-5 tredje ledd. Det er et vilkår at det foreligger en reell opplæringssituasjon, hvor salg av slike varer inngår som en del av en fastsatt læreplan, dvs. at det gis tilstrekkelig opplæring i alkohollovgivningen. Dette innebærer at personer over 16 år som utdanner seg til å få fagbrev i salgsfaget, kan få selge alkoholholdig drikk under opplæring som lærling i dagligvarehandel.

På generelt grunnlag er jeg av den oppfatning at det forhold at ikke alle personer over 16 år har anledning til å delta i selve omsetningen av alkoholholdig drikk gruppe 1 i dagligvarebutikker, ikke utgjør en særlig stor praktisk utfordring for dagligvarebutikkene, som i alle tilfelle bør kunne ansette også personer under 18 år. Dessuten mener jeg at unntaksbestemmelsen som åpner for at mindreårige lærlinger kan få anledning til å selge alkoholholdig drikk, ivaretar hensynet til de som er under praktisk opplæring med sikte på å utdanne seg til å få fagbrev.

Jeg kan heller ikke se at tilsynsansvaret med personer under 18 år når det gjelder tobakkvarer og alkoholsvak drikk gjør det særlig tungvint å ansette personer mellom 16 og 18 år i butikk.

¹ Ot.prp.nr.31 (1988–1989) *Om lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.* s. 36.

På denne bakgrunn tilrår jeg ikke endringer i regelverket som foreslått i representantforslaget.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading "Bent Høie". The signature is written in a cursive, flowing style.

Bent Høie

